

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2016» атты
XI Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XI Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2016»

PROCEEDINGS
of the XI International Scientific Conference
for students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION - 2016»

2016 жыл 14 сәуір
Астана

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2016»
атты ХІ Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
ХІ Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2016»**

**PROCEEDINGS
of the XI International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2016»**

2016 жыл 14 сәуір

Астана

ӘӨЖ 001:37(063)

КБЖ 72:74

Ғ 96

Ғ96 «Ғылым және білім – 2016» атты студенттер мен жас ғалымдардың XI Халық. ғыл. конф. = XI Межд. науч. конф. студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2016» = The XI International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2016» . – Астана: [http://www.enu.kz/ru/nauka/ nauka-i-obrazovanie/](http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/), 2016. – б. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-764-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

ӘӨЖ 001:37(063)

КБЖ 72:74

ISBN 978-9965-31-764-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2016

«Мы верим, что и в будущем китайско-казахстанское всестороннее стратегическое партнерство, будет способствовать дальнейшему углублению отношений Китая и Казахстана, наши страны будут совместно работать, чтобы играть более активную роль в поддержании регионального мира и развития», - подчеркнул Дин Сяосин.

Развитие казахстанско-китайских взаимоотношений как главный фактор обеспечения стабильности в центрально-азиатском регионе: с самого начала установления дипломатических отношений между Казахстаном и Китаем прошло более двадцати лет, как и было сказано ранее. Стратегические отношения между Республикой Казахстан и Китайской Народной Республикой были установлены 3 января 1992 года. Таким образом, стороны обозначили обоюдное стремление к построению добрососедских отношений на основе взаимного уважения суверенитета, территориальной целостности, невмешательства во внутренние дела, равенства и взаимной выгоды и выразили готовность к развитию полномасштабного диалога по всем пунктам взаимоотношений. Казахстан является крупным региональным соседом КНР, оказывающим значительное влияние на ситуацию в приграничных с Китаем районах. Развитие добрососедских отношений с Казахстаном является одним из ключевых моментов внешней политики Китая.

Начальник отдела изучения ЦА и РФ Шанхайского института международных исследований, профессор Ли Синь и заместитель директора Центра исследований ЦА Шанхайского института иностранных языков, профессор Ван Ин высказал свою точку зрения о том, что данное послание является очень содержательным и затрагивает широкий спектр жизненно необходимых сфер устойчивого развития государства. По словам китайских профессоров, Послание демонстрирует готовность государства к продолжению работы, направленной на повышение уровня и качества жизни населения. В случае его эффективного выполнения, страна уменьшит социальные риски и будет двигаться по курсу стабильного процветания, что является немаловажным для дружественного Китая.

Директор Центрального университета национальностей Ху Чжэньхуа как ученый из числа национальных меньшинств КНР отметил, что, прочитав Послание Президента Нурсултана Назарбаева, он увидел быстрое развитие дружественного соседа - Республики Казахстан.

«В частности, Казахстан в процессе социально-экономической модернизации не только добился больших успехов в экономическом развитии, но и придает большое значение социальному благополучию населения», - заметил он. Ху Чжэньхуа подчеркнул, что в Казахстане достигнуты успехи в области культуры, здравоохранения, образования, а также в межнациональном согласии, что способствует единству и солидарности этносов.

Список использованных источников:

1. Голосов Г.В. «Сравнительная политология»
2. Джозефа Найя и Збигнева Бжезиского «Книги о современной политике»

ӘОЖ 792.54 (511)

ПЕКИН ОПЕРА ТЕАТЫ

Мансұр Шолпан
sholpan.bc@gmail.com

Л.Н.Гумилев атындағы ЕҰУ Филология факультеті, Қытай филологиясы кафедрасының
аға оқытушысы, Астана қаласы, Қазақстан республикасы

Театр-гректің "Teheatron" - деген сөзінен шыққан. Ойын - -сауық орыны деген мағына береді. Алайда театр жәй көңіл көтерудің ғана емес, қайта рухани кемелділік пен мәдени өсіуге байлұға ықпал ететін бірден бір өнеге көзі, мәдени тәрбие ошағы.

Ол сахыналық өнердің өмір көрністерін әр - түрлі әрекет қимыл арқылы көрермендердің

көз алдына актерлардың шеберлігімен бейнеленетін өнердің бір түрі. Қай ұлтта болмасын театр көрінгенің ермегі емес, ол тап - таза еңбек, сол еңбектің көркем жемісі, өресі биік көрерменге ой салар рухани киелі орда. Көптеген елдердің жергілікті және дәстүрлі театры болғаны секілді қытайдың да өзіндік театрлары да көп ақ, біз соның ішінде төменде қытайдың пекин опера театры жайында аздап тоқтала кетсек.

"Жиң жуи" яғни пекин опера театры қытай театрының асыл жауһары саналады. Ол миң патшалығының аяғында шиң патшалығының басында қалыптаса бастаған. Нақтырақ айтсақ, шиң патшалығының патшасы Чжан лун патшаның 80 жасқа толу мерей тойында әр жақтан өнер ұжымдары келіп өнер көрсетеді. Ойыны ширақ, сөзі ұтымды, ойы ұшқырлығымен патшаның мақтауына ие болып пекин халқының да назарын өзіне аударады. Сонымен қарашадан ханға, шайханадан саханаға бет алған бұл өнер түрі пекин де тарала бастайды. Осы барыста саханаға бірге шығып жүрген хубейдің шиппи негізінде, ал анхуидың вуй негізінде өнер түрі бірігіп "пихуан шаң" деп аталатын дыбыстық әуен қалыптасады. Яғни бұл пекин операсының негізгі ән айту мәнеріне жатады. Сонымен пекиндіктердің әуестігіне сәйкес олардың икемне, сөз ләмне лайықтап қаншама артистердің тынымсыз ізденуі мен қажырлы еңбегінің нәтежесінде музыкасы, сөзі, бір арнаға түсіп толық қанды стилі бар өнердің үлкен саласы пекин опера театры көрермендердің көз айымына айналды. Бір қызығы пекин операсы атауының келіп шығуы пекинде емес керісінше шаңхайда болды. 19 ғасырдың басында шаңхайдың саханасында пекинен келген жаңа театр өнер көрсетіп шаңхай тұрғындарының қызу ықыласына бөленетін. Сонымен шаңхайлықтар оны "жиң жуи" яғни пекин операсы деп атап кеткен.

Иә, пекин операсының шығу тарихы онша ұзақ болмағанымен бірақ батыстықтар үшін сырға толы қызық өнер "жиң жуи" шығыс мәдениетінің топырағында туып дамыған, дәстүрлі түс алған өзіндік дара стилі бар өнер саласы. Бірінші рет пекин операсын тамашалаған адамдар үшін көрсе де түсінуге қиын, арасы алшақ тылсым дүние сияқты сезіледі. Алдыда зер сала үңілсек "жиң жуи" ерекшелігі мен мәдени мағнасы бай, терең мазмұнға ие екенін білесіз. Әуелі жиы тыңдап көре берсеңіз құлағыңызға бір тартымды әуен ырғағы келіп өзіңіздің сол "жиң жуига" қалай құмар болп қалғаныңызды да аңғармай қалсыз. Міне осыдан ақ "жиң жуидің " баурағыштық қасиетін білуге болады. Пекин операсының цинтездік табиғаты оның тарихи даму сатысымен де тығыз байланысты болған. 20 ғасырдың 20-30 жылдарында ең өркендеп дамыған. Ол кезде бір ғана бейжинде көпдеген театрлар бой түзеп жұмыс жасаған, халық арасындағы мәдени өмір толыса бастаған. Әр түрлі жергілікті театрлардың озығын алып, қарқынды дамуда жақсы деңгейге жетіп, жан - жақтылы толысқан "универсал пекин театры" қалыптасқан. Ал 50-60 жылдарында саханада саяси қойлым етек алып қарапайым жұмысшылар, еңбекші дихандар сахананың басты рөлге айналған. Пекин театры яғни адам мен заттар арасындағы байланыс негізіндегі "вынши" және қыймыл әрекет негізіндегі "уши" болып екіге бөлінеді. Пекин опера театрындағы актерлік өнердің негізгі ерекшелігі - белгілі бір затты қиялда елестету арқылы ойнау, ойды шартты тәсілдермен, қимыл және ым - ишара мен білдіру, ой қиялдағы заттармен ойнау және реквизит заттарын аллегориялық бейнелеу арқылы қолдану.

Жиң жуи ол батыстың көптеген театрларына ұқсамайды. Киім кию, декорация, орындау мәнері, грим жасап бет әрлеу, орындау мәнері, орындау шеберлігі, музыка аспаптары т.б жағынан өзіне ғана тән дара ерекше болмысы бар. Мәселен: орындау формасына тоқталсақ, айту, оқу, би билеп істеу, ушу мен бидің бірігіу нәтежесінде ойнау сынды төрт негізгі басқыштан тұрады. осы арқылы адамдардың ішкі ой күйін, жан жүніесін жанды түрде көрермендердің көз алдына әкеліп табиғи образ жасайды.

Ал пекин операсында саханалық обыраздарға сәйкес артистердің жасы, жынысы, қоғамдық орыны, мінез - құлқына қарай барлық кейіпкерлерді мынадай үлкен төрт топқа бөледі: «шың», «дән», «жиң», «чоу», мұндағы шың дегеніміз ер адамдардың обыразын айшықтайды. Ал дән дегеніміз әйел кейіпкерлер болса ал тік мінез әскери адамдар обыразына жиң қолданылады, Чоу дегеніміз тілі юмор, қосымша және комедиялық обыраздарды сомдайды. қысқасы. Осылардың әр біреуінің өзіндік қыймыл қозғалысы мен

драммалық әрекеттер кешені болды. Бұл театрда актерлық өнердің жоғары техникасы дәстүрлі саханалық бейнелердің терең психологиялық трактовкамен үйлесім тапты. Ең қызығы өзге театрылардан көрнекті айырмашылығы жиң жүйдің саханалық жасау грим, жасау киім киудің, өзіндік ілімі бар. Атап айтқанда, жин және чоу рөліндегілер "ляньфу" (бет бойяу маскасы) мен дән рөліндегілер "жапсырмалы перде" істетугемен дараланады. бұндағы "ляньфу" дегеніміз осы пекин операсының артистерге грим жасаудағы қалыптасқан дағдысы. әдетте қарамаққа бірдей көрінгенімен бет бойяудағы әр түрлі реңдердің де өзіндік тілі, мағанасы бар. Әуел баста ақ, қара, қызыл, осы үш түсті негіз еткенімен кейін келе сызу тәсілі мен бетке салған сурет саны обырларға сай көбейіп түрленген. Әдетте қызыл түс ерліктің белгісі болып. Батыл адал адамдарға қолданыласа, қара әділетті тура жандарға, ақ зұлымдықтың зымыяндықтың, ал сары императорлар мен буданың мифтік кейіпкерлерге қолданылатын түс болған. Міне мұның өзі жиң жүйдің өзіне ғана тән саханалық бояу образы грим мен түр түстердің символикасына ою - өрнеке ерекше мән бергендігін көре аламыз. Ал киім киюге келсек әртістер ашық түсті саханалық шырақ астында жарқырап көрнетін миң патшалығының киім үлгісінде киінген. Ал енді қойлым барысында қойылатын музыкаға тоқталсақ тартпалы және ұрмалы барабанды хучин деп аталатын аспаптың көмегімен гуман шуие мен дажи уениң қосындысында шығатын дауысы ашық, рухты көтеретін көтеріңкі музыкаға басымдылық беріп сахынаның сәнін келтірген.

Әрине, театрдың қос қанаты - жақсы қойлым мен мықты әртіст. Енді осы театрдың тірі тұлғасына тоқталсақ, оларға қатаң талап пен қажырлы жатығуды негізгі өлшем еткен. Пекин опера театрында осындай қатаң талап пен сындарлы сүзгіден өткен шебер актерлердің көптігімен, жеткен жетістіктермен мақтануға болады. Пекин театры қалыптасқаннан кәзірге дейін өнер тарландарының өзін төрт дәуірге бөліп қарастыруға болады. Бірінші дәуірдің тиіптік уәкілі - пекин операсының негізін қалап "опера атасы" атаңған Чың Шаңый, екінші дәуірдің тиіптік уәкілі "өнер көсемі" атаңған Таншн Пей (1847-1917), үшінші дәуірдің тиіптік уәкілі Яң Шиау Лоу, төртінші дәуірдің тиіптік уәкілі меи ағымының негізін қалаған, осы өнерді ел сахынасынан әлемдік сахыналарға алып шықан әйгілі әйел әртіст Милан Паң, (1894-1961). Демек 200 жылдық тарихы бар пекин опера театрының саханасында осындай талайлаған өнер тарландарының қатысумен көптеген мықты спектакльдер сахыналанып, көпшіліктің ықыласына бөленіп халықты рухани сусынмен сусындатты. Негізгі шығармалардан, "Бақшадағы түс", "Гуи Фидың мастануы", "Қызыл шырақ естелігі", "Батысқа саяқат", "Шюжаң", т.б

Пекин опера театры 2010 жылы БМҰ жағынан әлемдік рухани мұра санатына кірген. Қазірде Бейжиң қаласында озық үлгідегі дәстүрлі және заманауи талапқа сай салынған дүниедегі ең үлкен күмбезді құрлыс - қытай мемлекеттік пекин опера театры жұмыс істеп саф өнердің өркендеуіне өзіндік үлесін қосуда.

Қортып айтқанда, басқа өнер түрлері сияқты пекин опера театры да қоғамдық ой - сананың негізгі бір формасы. Оның негізгі мақсаты - көрерменді ұстап тұру емес керісінше өнердің артынан жетектеп санаға ой салу, бірге жетектеу. Демек осы бір ұзақа апаратын театыр өнері адамдарға бері мол болғандықтан, "Адам бүгін театырға ертең адам болып қалу үшін барады" - деп Роберлапат айтқандай ақ кәзіргі жас ұрпақтарды таза өнерден сусындап рухани азық берер ордаға ат басын жиі бұрып барып тұруға шақырамын. Бүгінде қытай мәдениетінің асыл жауһарына айналған пекин операсының озық жетістіктернен үлгі алып, қазақ театыр өнерінің де қанат жайа өркендеп әлемдік деңгейге көтерілуіне бір кісілік үлесімізді қосуға белсене атсалысайық.

Қолданылыған әдебиеттер:

1. Чау Жиен Таң. <CHINA'S CULTURAL HERITAGE >: beijing : language and culture university press 2013ж.б.215
2. yuchengbei .zhongguojingju wuzhuchuanbochubanshi.2004.б.85.
3. zhong guo wen hua chang shi .zhongguoguoji tu shu guan 2009.б.68.